

Szerkesztői iroda:
Nagyenyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
lap szellemi részét illető
közlemények küldendőek

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendőek.
Kéziratok nem adatkak vissza.

KÖZÉRDEK

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt,
félre . . . 2 frt,
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.
Nyilttér sora 15 kr.

A református status gyűlése november 1—6.

Hat napig tartott Kolozsvárt a református egyház gyűlése. A legnagyobb érdek és várakozás a milliós költsön tárgyalásához volt fűzve. A tárgyalás két és fél napon át zárt ülésben folyt le. A többség rettegett a nyilvánosságtól. Allitól az egyház magas érdekeit, de valósággal a maga reputációját féltette. Az egyház tekintélye éppen a nyilvánossággal nyert volna sokat. Mert éppen semmi sem került szőnyegre, a mit a nyilvánosság elől tanácsos lett volna elvonni. Az igazgató tanács azt hirdette, hogy titkos okmányokat és diskkrét természetű közleményeket akar színre hozni. Pedig okmányt nem is mutatott, mert nem volt. Minden belátó ember tudhatta, hogy a bank nem állít ki, senki kedvéért, eltitkolható okmányokat. Diskkrét természetű közleményeket nem hallottunk.

Hanem ezek helyett hallottuk ismételtén, hogy az igazgatótanács tagjai milyen derék munkások emberek; mennyi önzetlen küzdelemmel munkálják az egyház javát! S ezt mind ők magok mondták el magukról. A többség nem is kérdezte, hogy a költsön megkötésére volt-e felhatalmazásuk s hogy nem veszélyeztették-e ezáltal az egyház vagyonát? Megszavazta nekik, hogy ők derék munkások emberek. Ez kétségkívül neveltséges tárgyalás lett volna a nyilvánosság előtt.

De emelte volna az egyház tekintélyét az a néhány beszéd, mely a világ bármely parlamentjének diszére váltak volna. Gróf Kuun Géza, Bartha Miklós, Kovács Albert, Ugron János, Réthi Lajos, Dózsa Dénes és Horváth Gyula formában s tartalommal egyházi tanácskozásaink

eddig színvonalát messze túlhaladó szónoklatokat tartottak. Ezeket kár volt a nyilvánosság elől elvonni. Mert igaz, hogy ártottak az igazgató tanácsnak, de használtak az egyháznak. Így még csak a gyűlés tagjai tudják, de nyilvános tárgyalás mellett az egész egyház megtudta volna, hogy többséget hivatalos pressióval most lehetett teremteni, de olyan kormányzás, mely ilyen támadásnak van kitéve: sokáig fenn nem tartható. A kisebbség erkölcsi ereje előtt meg nem állhat az sokáig. Most elfogadták a börzeüzletet, s bizalmat szavaztak a kormánynak a püspöki tekintély megmentéséért, de nem hihető, hogy a püspöki tekintélyt még egyszer ilyen tüzpórában kitegyék.

Már nyílt ülésben nagyon simán folyt le a theolog. akadémia ügye feletti tárgyalás. Egyfelől azt vártuk, hogy jelentést tesznek a kolozsvári theolog. akadémia alapjára történt gyűjtés eredményéről. De bizony ezzel nem dicsekedtek. Kinyomatták az igazgatótanács jelentésében, hogy az alap főösszege 29,548 frt. Ebben benne van a gr. Mikó által 1876-ban felajánlt 4000 frt, gróf Teleki Árvéd azon 5000 frtos alapítványa, melyet egy épület árából elengedett s egy csomó várandóság. Hát ez nem elég arra, hogy az enyedi akadémiát megbuktassák vele.

Másfelől azt vártuk, hogy az enyedi theolog. akadémia ideiglenes volta szóba kerül, midőn arról kell határozatot hozni, hogy az igazgatótanács által kolozsvári tanárnak kinevezett Berde Sándor Enyeden tanítson, mint ideiglenes tanár. Nem hozták elé az ideiglenességet. Nincs már számbavehető ember az egyházban, aki az enyedi akadémia fenntartását s erősítését ne tartaná szükségesnek. A legilletékesebb tényezők hozzájárulásával a megürült tanszékek befognak tölteni ren-

des tanárokkal; a nyugalom helyre áll s a békés munka ismét kezdetét veszi.

A kolozsvári egyházkerületi akadémia marad a jövő zenéje!

Szólómívelési kérdések.

Az állandó országos filoxera bizottság Emich Gusztáv orsz. képviselő elnöke alatt a földmívelési miniszteriumban a napokban ülést tartott, melyen jelen voltak pécskai Gaál Jenő, Székely Gyula, dr. Szabó Gyula, Vásárhelyi Béla, továbbá Horváth Géza az orsz. rovar-tani állomás főnöke, Dobokai Lajos osztálytanácsos, Miklós Gyula borászati kormánybiztos, Ottlik Iván miniszteri titkár s egyszersmind a bizottság titkára is. A minisztert Fehér Miklós államtitkár képviselte. A bizottság először is a következő kérdőpontot vette tárgyalás alá:

Tekintettel egyrészt arra, hogy az amerikai szőlővesszők iránt a kereslet a közszéle telepek létesítése szempontjából — már is oly mérvű, hogy az állami telepeken rendelkezésre levő készletet majdnem teljes egészébe igénybe veszi és ennél fogva a szintén jelentékeny mérvű magánkeresletnek az állami telepek eleget nem tehetnek, de tekintettel másrészt arra, hogy a Franciaországba szintén ez ellenálló szőlőfajokkal Amerikából behurcolt másik veszedelmes szőlőbetegség, az úgynevezett „blachrot“ behurcolását, és ezáltal szőlőink további károsítását kockáztatnók, mely ellen újabb költséges védekezést — legalább ép oly költségeset, mint sporonospora elleni permetezés, vagy a szénkénnel való gyérites — kellene a birtokosoknak alkalmazniok, ennél fogva véleményt ad a bizottság arra nézve: vajjon a jelzett újabb veszély további kockázatát mellett történjék-e a jövő tavaszszal is Franciaországból nagyobb vessző-behozatal.

Éljünk eszmecsere után, melyben minden egyes bizottsági tag részt vett, a bizottság oda nyilvánította véleményét, hogy tekintettel a veszély újabb behurcolásának veszélyére, a szőlővesszőbehozatal Franciaországból megtiltandónak tartja. E tilalom fentartandó mindaddig, míg nem konstatáltatik, hogy blakkrot már nálunk

TÁRCZA.

Emlékezés Nagyenyed pusztulására.

(1849. január 8.)

Szilágyi Farkastól.

Tordán nek más enyedi menekültekkel együtt az Unitarius kollégium épületében szállásolták el, mely iskola épület Nagy Sándorék megérkezésékkor már gyrodásig tele volt enyedi menekültekkel.

Báró Kemény István Alsófehérmegye főispánja őket itt fölkerestő, vizsgálta s a szerencsétlenek közt pénz segélyt osztott szét. Nagy Sándornak s több másoknak 10—10 forintot adott.

A hideg bántalma, vagy más okok miatt sebesülteket jan. 13-án 12—15 száura fölpackoltatta s katonái fedezet mellett Kolozsvárra szállította. Maga a főispán is kísérté eme szállítmányt. Másnap ujjalag visszatért Tordára s az oda folyton özönlő enyedi menekülteket minden kitalható módon gyámoltotta.

Jan. 10-re virradó éjjelen a „Farkas patak“ nevű erdőszéletről, az elképzelhetetlen nyomornak amaz emlékezetes tanyájáról is elindult Torda felé egy körülbelül 25 tagból álló csoport. Eme csoportban voltak O Veress Károly ügyvéd, Virágháti Farkas a 60-as években N.-Enyed városnak derék főjegyzője, testvére V. Judith Tatár Sándor a B. főiskolának sok év során udvarbírája, Toth Gáspár, Eszaki Sámuel, Váro József iparos polgárok, Bárdus Elekné és egy Ferdinand serezedbeli szőkevény katonasat. sat.

Ezt a csoportot O Veress Károly ügyvéd szedte össze s birta elindulásra azzal bátorítván a remegőket,

hogy császári katona is utazik velök, tehát nagy okuk a félelemre nincs.

Életben levő szemtanuk eme csoport menekülését ekép beszélik el:

Ott nyomorogtunk a Farkaspatak nevű erdőszéletről az éhség s a hideg miatt erősen sanyargatva. Éjjel utáni 2 óra tájt O Veress Károly ügyvéd a mint a tüzek mellett melengedtük magunkat, egyikünket másikat halkan megszólított s nogatott, hogy kíséreljék meg menekülni innen Torda felé, mert ha e helyen tovább maradunk, biztosan elfogunk pusztulni. Azt is mondotta, hogy ne féljünk utra indulni, mert egy császári katona is jön velünk.

Eggedtünk nogatásának s pár negyedóra multával egy csoportban, számszerint 25-ön el is indultunk.

Némelyikünk kezében hatalmas dorong volt. A Farkaspatak felől kiérve a Bethlen főiskola fűrészmalmánál ereszkedtünk alá s onnan a Felenyedre vivő uton gyorsan átszaladva, s a „Rétes“ nevű szőlőhegy völgyén felhaladva a Bükkösbe tértünk be.

A Felenyedre vivő uton szerencsénkre felkelő oláhokkal nem találkoztunk, mitől pedig nagyon féltünk.

A Bükkösben nem állottunk meg, hanem folytattuk utunkat mindenütt az erdőszéletről, míg az o lapádi erdőszéletről is kiértünk.

Innen északkeleti irányba tértünk Dombro felé.

Leírhatatlan az a sanyaruság, az a szenvedés, melyet elkeltett viselnünk. Menekülő társaink nagy részének mondhatni nem volt ruházata. A mi testöket valamennyire fűdte, az nem ruha volt, hanem rongy. A lábunkat is hitvány rongy pótolta, melyek madzagokkal valának lábbaikra szorítva.

Többen nem bírtak saját lábainkon jönni. Az ilyeneket izmosabb férfiak hátukra emelték s úgy vitték. Hátán emelte pl. Nagy Pál Virágháti Judithot csaknem az egész

uton, ki az éhség és hideg miatt végleg ki volt merülve. A fügedi és dombrói határokon ekkor már a mély hó mindenfelé össze vala járva, taposva. A szerencsétlen enyedi menekülők taposták össze.

Dombro felett nappal haladtunk el s tisztán kilehetett venni, hogy a falu alsó végén oláh tábor tanyázik.

Sietve vonultunk el ezen oláh falu felett, nehogy az oláhok észrevegyenek és legyilkoljanak. Némely helyeken mély hó futatagokba estünk be s volt mit dolgozunk, míg egyikünk a másikat azokból kiszabadította.

Utközben oláhokkal nem találkoztunk.

Estére hajlott az idő mikor Kercsedre megérkeztünk. Itt csoportunk felbomlott. Egy része, főleg a teljesen elaléltak Kercsedben maradtak a másik rész Tatár Sándorral az élén át ment Bágyonba s ott állapodott meg, a harmadik rész pedig még az nap este beérkezett Tordára hol szives fogadtatásra talált.

Utazó társaink közül ha jól emlékszem az uton senki sem pusztult el, mi tekintve a renpkivüli nyomort és szenvedést, melyet elkeltett viselnünk, valóban bámulatra méltó dolog.)

Jan. 10-én is indultak Enyedről menekülő csoportok Torda irányába. Ugyanazon viszontagságokat állottak ki ezek is, miket a többiek.

Általán eme napokban a menekülők éjjel nappal özönlöttek Torda felé. Ezek közül némelyeket a koborló hidasiak kiraboltak. Akárhányan nem bírtak a utazás sanyaruságait elviselni az uton elbuktak s ott pusztultak.

Kényelemhez szokott édes anyák fölneveltelen testtel vitték karjaikon folyton síró csecsemőjüket.

Ezek az édes anyák saját nyomoruságukat nem vették számba, csak hogy ártatlan magzataikat a rettenő

*) Szemtanuk elbeszélése alapján.

töbnyire a „Charité“ kórház betegeit használják föl. Azt a sok beteget, a kik önként ajánlkoztak Kochnak a kísérletezésre mind elutasították. Gerhard tanár kérésére azonban Koch egy berlini uri asszony kedvéért kivételt tett s megkezdte még nagyon előre nem haladott tuberculososának a kezelését. A beteget azonban a legteljesebb titoktartás ígéretére kötelezték. A beoltásokat a betegek hátán és mellén végzik. N—t.

— **Bismark mint serfőző.** Bismark herceg nagy munkásságot fejt ki a maga gazdaságában; legutóbb nem csak varzini uradalmán fejlesztette ki nagy mértékben szeszgyárát, hanem most élénken érdeklődik egy serfőző felállításáért, habár 1881. márcz. 28-iki beszédében azt mondotta, hogy a sör a helyett, hogy az idegeket felelevenítene lustává teszi az embert s voltaképen csak idő ölé. Mint írják, Bismark fridrichruhei birtokán egy 6000.000 márka alapítékkel rendelkező részvénytársaság olyan serfőzőt akar felállítani, mely 25.000 hektólitert lenne képes termelni évenként. A vállalat élén Lange, a fridrichruhei tőrdómester, Bismark birtokának vezetője állna. A terv szerint a hercege a gyárnak évi 3000 márka bérért 3 hektár területet fog átengedni. Sőt az is ki volna köve, hogy ha a gyár sikerrel meködik, azt 50 év múlva a herceg örökössei becsértéke mellett átvehetik, ha pedig úgy kívánják, le is romboltathatják az idő multával a gyárat. Már 11%-nyi osztalékot is emlegetnek, mert azt hiszik, hogy a Bismark sör nagyon kapós lesz. A herceg azonban nem szeretné, ha a vidéken is kocsákat állítanának föl. Hogy Bismark a munkásokról nem feledkezik meg, az a szerződés azon pontjából tűnik ki, hogy a bérlő köteles egy szerencsétlenül járt, mint az elaggott munkásokra vonatkozó terheket viselni. N—t.

— **Köszönet nyilváníítás.** Tekintetes Ikrich Arnold ur, járásunk derek főszolgabírája 24 frt. 41 krt. gyűjtött a marosújvári állami iskola szegény sorsu növendékei részére, hogy abból tankönyvnyelveket szerezzünk be. Tekintetes Sándor Jenő jószágigazgató ur pedig egy egészen új, csinos öltözetet ajándékozott egy szegény sorsu gyermek részére. Fogadják mindketten nemestőkért a feleslegtek nevében hálás köszönetem kifejezését, Marosujvárt 1890. okt. hó 30-án. Jovián Antal igazgató.

— **Apróság.** A gondos férj. Színhely: Vasuti kocsik. Férj: „jól ülsz angyalom?“ Nő: „igen jól kedvesem!“ Férj: „nem fázol?“ Nő: „dehogynem!“ Férj: „nem érzed léghuzamot?“ Nő: „nem én.“ Férj: „Akkor cseréljünk helyet angyalom.“

CSARNOK.

Első kalandom.

[Humoreszk.]

Írta: Báró Wolzogen Ernő.

Fordította: Lengyel György.

(8. Folyt.)

— „Ha ön olyan jó lesz és addig kimegy, míg köhintek,“ mondá és háládatosan megszorítá kezemet.

tem s az ott levő fegyvereket szekerekre rakattam, vissza tértem Frekkre. A tiszturak — heten — mig én Frekken a Brukkenthal vagyont összeirtam, azon nap hozzám jöttek s mindeniket menedék levéllel ellátva és fizetéseiket utalványozva, eddigi állomásaikra Rokovicsára, Szkorera, Vistre és Dregusra utasítottam bátran menni.

Magam és a kis honvéd csapat — mely 10 honvédhuszárral is szaporodott volt már — rendre vittük a falukat, az előre kirendelt szekerekre rá rakattam a többi szekerek menő fegyvereket és katonai gunyákat, összeirtam a szász nemzeti és Brukkenthal féle vagyonokat, s Fogarasnak — Szunyogszeg felé — haladva, úgy végeztük a kényes megbízást, hogy már áprillisi 7—8 közt Fogarasba mind visszatérve, 10—11-én Simon százados és a kis honvéd csapat többi szekerekre menő fegyvereket és katonai ruhákat szekerekre rakatva Szebenbe vittünk, az egész ezredet felosztottam nyilváníttam s becsületes megbízottaim vezetése alatt, egy pár katonai segítség adásával a községekkel fogattam hozzá a felhagyott földesuri és szász nemzeti terjedelmes birtokok megszántása és egyéb szükségességekben megmivéléséhez.

Az összeszedett katonai vagyonnak Szebenben le-raktározása után elvonultam fedezetemmel együtt a külföldömegei magyarbényei és szentmiklósi Brukkenthal birtokokba, s ott is tisztákat állítva, a szomszéd községekkel katonai fedezet mellett a gazdaságot és földmivélést megkezdtem, s hivatalos előfogatokkal a csiki és és udvarhelyszéki honvédek számára gabonát és borokat küldve, visszamentem Szebenbe, s ott a katonaságot visszahagyva Fogarasba mentem, a hol Mihály Károly és Bankó László úrak vezetése alatt igazgatóságot állítva fel, Pestre indultam. Azon nap érkeztem Szolnokra, a mely nap a magyar kormány Pestről kiköltözve Szegedre települő útjában ide ért. Innan vele Szegedre mentem, ott a katonai főhadbírósnál folytattam hivatalos munkámat

Vigyázva mentem ki a sötét korridorra és vártam. Öt perc, tíz perc, egy negyed óra — ah, mily irtóztató lassan telt így az idő! Nem mertem le- s fel járkalni, mert akkor valószínűleg nem hallhattam volna meg a megállapított jelzést. Egyébként köhögtek, horkoltak a többi szobákban oly hangosan, hogy figyelmem daczára nem voltam képes a jelzést meghallani. Füleimet ismételten az ajtóra nyomtam, de legislegkisebb zaj sem hallatszott. Végre megembereltem magamat és gyengén kopogtattam — semmi válasz! Még egyszer — semmi válasz!

Bizonyosan elaludt és elfeledte köhinteni, gondolám és egész halkán próbáltam az ajtót kinyitani. A gyönyörű kis asszonyka már csakugyan ágyban feküdt, de még ébren volt, és sietve beintett.

— „Miért nem jött?“ suttogá, midőn kívánságára közelebb mentem. „Már legkevesebb egy negyed óra óta fekszem.“

— „Igen, de hát köhögtél?“

— „Nem, mert nem tudtam, Fumps fölébredt volna. Nézzé csak mily édesen alszik!“

Valóban igen kedves látvány volt a nagy kopasz gyermekfej mellett anyja gyönyörű szőke angyal feje a szép hófehér párnán. De mivel az alvó Fumps megbámulása egyszer már rám nagy veszélyt hozott, valami érthetlent mormogtam tizenkét szál bajuszom között és bizonyos gyűlölettel hazudtam vissza.

— „Kérem szépen“ sugá halkán Mrs Mimip, ne bajlódjon a cipő tisztító inassal, hanem legyen jó tegye ki cipőjüket maga.“

Megszabadítva magamat lábbelimtől abszolút zajtalanul vittem ki a megam és bájos társnőm cipőjét az ajtó elé.

— „A belső ajtót is bezárta?“ sussogott az ágyból a halk hang.

— „Igen, természetesen!“ felelék ép oly halkun.

— „Kérem fordítsa kétszer rá.“

Érthetetlen volt előttem, hogy mi célja van a másodszori ráfordításnak, de engedelmesen tettem azt, mit parancsolt.

— „Ön ismét visszafordította — egész tisztán hallottam.“

— „Nem, csakugyan nem. Kétszer fordítottam rá.“

— „Igazán?“

— „Igazán!“

— „A többi ajtók is bevannak csukva?“

— „Egész bizonyny!“

— „A mosdó asztal háta megett is?“

— „Igen az is.“

— „Ah, kérem, nézzen be mégis az ágyak alá, úgy félek!“

— „Hogy mi legyen az ágyak alatt?“

— „Valaki hátha be-bujt. Én örököké úgy félek, ne-hogy valaki az ágyam alá bujjon!“

Egy titkos sohajjal ily sok báj és ártatlanság mellett boldogság mián bevilágítottam ágyam alá.

— „Ide senki sem bujt! nyugtattam az aggodalmaskodó asszonykát.

— „Az enyém alatt sem?“
Ágya előtt térdre vettem magamat: „Itt sincs senki!“

— „Igazán nincs?“

— „Igazán nincs!“

— „Köszönöm, Báro ur! Férjem is mindig be kell nézzen az ágy alá, különben nem tudnám szememet behunyni.

— „Most elolthatom a gyertyát?“

— „Igen, ha önnek többé nem szükséges. Jó éjszakát!“

Kis meleg kezét ide nyújtá nekem, mit én tetemesen lehült belső indulattal nyomtam ajkaimhoz.

Bár az utazás nagy részét álomban töltöttem és itt az ágyemű nedves, hideg volt, mint valamennyi vendéglőben világos, mégis igen hamar mély álomba merültem. Még tagjaimban zsi bongott; fülemben még mindig hangzott a tenger zúgása és mind mélyebb-mélyebb álomba sülyesztett.

Csodálatos módon folytonosan éreztem ezen ringást és hallám a zúgást, bár, mint mondtam, egész mélyen aludtam; igen, a habok zúgása mindig hangosabb és hangosabb lett, mintha orkán tombolna. Egészen tisztán hallottam a csulló fűtények sivitását, a vihar madarak éles vihögését. A gép dühögése és lármaja mind hangosabb lett. A gőzt bizonyosan a legmagasabbokra hevitették. Rumpumpumpum! és Istenem csak nem robbant fel a kazán! Rumpumpumpum! Rumpumpumpum! A komandó hidról harsogott a szócsövön keresztül a kapitány hangja, majdnem tul ordította a vihar tomboló zaját, és tisztán kivehetőleg . . .

— „Ördög és pokol! Mikor lesz vége már az ordításnak? Az ember itt megbolondul!“

És erre dűhtől lángoló két férfi erős ökle döngötte ép ágyam fejénél az ajtót.

S még mindig döngötte, midőn a másik oldalon a mosdó asztal hátamögötti ajtóól egy fájdalmas szász tenorhang kiabált:

— „Halgasan csak ide jó asszon! Mit maga akar a kicsi gyermekvel? Az mind az ő jó hang tönkretenni fogja. Adjan neki valami édességet! Én egy kicsin darab sokolád akarnék neki adni!“

Ez volt tehát, a mit én a tulhevített gépnek tulajdonítottam, a vihar többi részéről pedig Fumps, a csoda gyerek, gondoskodott egészen egyedül.

Épen már félig felegyenesedtem ágyamban, hogy ezen erőlyes gyermek anyjának segítségére menjek az elhalgattatásnál, midőn ő már előttem állott a rómnyalábal karjai közt.

— „Ah, a nagyszerű urak!“ siráshoz közel állva panaszkodott a kicsi asszony. „Nem tudják egy szegény gyermeknek sirását hallgatni a nélkül, hogy ne gorombáskodjanak! Ugyan, kérem tartsa a pillanatra, s próbálja elhalgattatni, mig én felmelegítem az anisz theát.“ S a nélkül, hogy megvárta volna beleegyezésemet, karjaimba nyomta a polyát az órdítva kapálódzó bennülövel.

Aradra érve alig maradt 120 a zsi bói fegyvert lerakott aligha 400-at meg nem haladott honvéd tisztból, a kikre nézve tőrvösebb volt az aradi várban létel, mint künn maradás után a bosszus szászok és más idegen elemek üldözéseinek áldozatul esni.

Aradon már az osztrák kezelet alá jutottunk. A második és harmadik. Az összeágyuzott „kereszt“ nevű nagy vendéglőbe gyűltünk össze. Lajstromra vettek, s körül fogva a hosszas szaladásból, a muszkák hátán vizszatért eeregbeli vitézekkel lovainkat, szekereinket, lovagló eszközeinket irigyen elvevők, s a mi ritkaság volt ha egyike-másikának valami ágynemű formája volt, azon hálhatott, az ablaktalan összelövrldözött szobákban különben a téglá és kopár törmeléken voltunk kényesszülve talán 3 napig kinlődni. Ekkor nagy fedezet mellett, számos osztrák tiszt felvezetett a várba, a mely már a magyarországi hős magyar katonaság, jobb sorera érdemes fogoly tisztjeivel tömve volt. Az erdélyiek nagyobb részt a 11. és 7. számú kazamatákban telepítettének, ott adtak deszka ágyakat szalmazsák, 2 lepedő, 2 párna és egy pokróczczal ellátva. E földalatti lakoknak a közepéről nyulik ki a bolthajtáson keresztül egy széles, kúrtó forma légtisztító. Két-három óles falon és földtöltéssel keresztült, a szabad levegőre jutásnál alig egy láb szélességű, min minden üveg ablak nélküli lyuk és azzal szemben a mintegy 21 nagy lépés hosszúságu és 8 lépés szélességű — lakszobának nem nevezhető — üregből kimenőre egy vastag, cserfa deszkából készült két felé nyiló ajtó, a melyben csak gyertyánál olvashattunk ét irhattunk és fekvő ágyaink alig egy fél méter egymástól távolságban 2 sorban valának. Tisztán tartottuk, szellőztettük s a mig én ott 7 hónapig voltam, betegünk csak a vitéz, de ne-mes és szenvedő kedélyű székeley ezredes Dolalyi József volt.

(Folytatás.)

